

ПРОБЛЕМНО-СИТУАТИВНЕ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Кравець О. В.

Зростання ролі іноземної мови у сучасному світі сприяє вдосконаленню методів та технологій її викладання. Використання останніх має бути організовано таким чином, щоб максимально розкривати здібності студентів та мотивувати їхню діяльність. На перший план виходить завдання сформувати у студентів ті навички, які знадобляться їм у майбутній професії, які забезпечать конкурентоспроможність та допоможуть адаптуватися у динамічному світі.

Викладання іноземної мови професійного спрямування має свої особливості. Так навчання, наприклад, англійської мови в нефілологічних вищих навчальних закладах України після прийняття в 2005 році Типової програми з англійської мови для професійного спілкування чітко орієнтоване на формування у студентів професійних мовних компетенцій, які вважаються запорукою їхньої плідної діяльності в культурному розмаїтті навчального і фахового середовищ. Аналіз комплексної мети навчання англійської мови на немовних факультетах показав, що оволодіння іншомовним спілкуванням передбачає досягнення студентами спеціалізованої іншомовно-мовленнєвої комунікативної компетенції, мінімально достатній рівень розвитку якої має забезпечити можливість і успішність спілкування в професійно трудовій і побутовій сферах в обмеженому колі типових мовленнєвих ситуацій такого спілкування, чітко відібраному з точки зору ймовірності їхньої появи у фаховій і поза фаховій діяльності випускника вищого навчального закладу конкретного типу [2, 70]. Досягнення поставленої мети – формування у студентів необхідної професійної мовної компетенції – вимагає окремого підходу.

Традиційне заняття з типовими завданнями на завчання лексики та граматичних правил є застарілим та неактуальним в даному випадку. Важливим аспектом є формування у студентів здатності практичного застосування отриманих знань. Саме з цією метою використовують такі сучасні методики як **проблемно-ситуативне навчання** (варіантом є відомий метод кейсів, або кейс-стаді). Оскільки аудиторне заняття, як форма організації педагогічного процесу створює сприятливі умови для поєднання фронтальної, групової та індивідуальної роботи [6, 138-139], вищезгаданий підхід може бути успішно застосованим. Проблемно-ситуативне навчання передбачає занурення студентів у певну ситуацію, де вони можуть знаходити практичне застосування своїх знань.

В основі даної методики лежить **ситуативне моделювання** – моделювання конкретних ситуацій, під час взаємодії з якими учасник засвоює матеріал, здійснює вибір, приймає особистісні рішення [5]. Ситуативне моделювання входить до складу технологій інтерактивного навчання. **Інтерактивне навчання** – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну передбачувану мету – створити

комфортні умови навчання, за яких кожен студент відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність. Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається тільки завдяки постійній, активній взаємодії всіх студентів. Це взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де і студент, і викладач є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання і розуміють, що вони роблять.

Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне розв'язання проблеми на основі аналізу обставин і відповідної ситуації [4, 9].

Проблемно-ситуативний підхід означає роботу у заданій ситуації. **Ситуація** несе в собі імпульс та "енергетику", необхідну для розгортання змістовних резервів освіти в його динаміці і розвитку, дозволяє "задіяти" систему інтелектуальних, соціальних та інших взаємовідносин окремих людей і цілих колективів, залучених в цю ситуацію (або з точки зору педагогічних умов), яка формується і розвивається на основі співпраці суб'єктів освітнього процесу, якими є викладач і студенти.

Підкоряючись нормам регламентованих дій і нормам поведінки учасників конкретних подій, окреслених навчальною ситуацією, в ході аналізу, оцінки та вирішення цієї ситуації, студент формується як фахівець і член суспільства в рамках заданої активності, спрямованої на засвоєння змісту освіти [1, 61].

Проблемна ситуація має низку характерних ознак:

- виникає стан інтелектуального чи психологічного навантаження;
- ситуація містить певне протиріччя;
- ситуація не узгоджується з уявленням студента про неї;
- виникає потреба пошуку додаткових знань, відомостей і доказів;
- для розуміння подій потрібні нові підходи, погляди та рішення [3, 24].

Ситуативне моделювання дає можливість учаснику перевірити моделі власної поведінки, свої реакції в певних життєвих обставинах, і, що є особливо актуальним у професійних ситуаціях. Використання цього методу дає виключно сильний поштовх всьому розвитку групового процесу, оскільки, пройшовши (переживши або осмисливши) різні ситуації, учасник найчастіше зацікавлений поділитися своїми спостереженнями чи переживаннями з групою, обговорити з іншими моделі поведінки, почути роздуми та зауваження інших учасників [5]. Суть методики навчання у конкретних ситуаціях, орієнтована на вирішення ситуативних задач, зводиться до широкого використання у процесі навчання банку практичних ситуацій і готових рішень.

Діапазон, що охоплює області знання і сфери професійної діяльності фактично безмежний, цим пояснюється широкий спектр можливостей ситуативної методики, і саме тому цей підхід може активно використовуватися для навчання іноземної мови професійного спрямування.

Так студентам пропонуються окремі ситуації, де вони повинні зорієнтуватися та запропонувати власні рішення проблем, план дій. Таким чином відбувається активізація інтелектуальної діяльності, розширення лексичного запасу, практичне застосування засвоєної лексики та граматики. Крім того, покращується пам'ять, вдосконалюються комунікативні навички, адже студенти навчаються працювати в парах і групах. Необхідно звернути увагу на правильний вибір ситуацій. Він залежить, певна річ, від професійного спрямування іноземної мови та програми. Ситуації, випадки слугують для студентів конкретними прикладами для ідей та узагальнень, забезпечують основу для високого рівня абстрагування та мислення, демонструють людські почуття та емоції, зацікавлюють студентів та захоплюють їхню увагу. Викладачу слід заздалегідь підготувати проблемну ситуацію, випадок, дилему, що буде опрацьована на занятті. В ньому можуть бути дві конфліктуючі сторони, позиції, інтереси яких суперечать одна одній [4, 50]. Думаючи над питаннями студенти вчаться займати позицію, наводити обґрунтовані аргументи і розуміти логіку позицій інших, в процесі чого відбувається розвиток комунікативних та мовленнєвих навичок. Викладач виконує роль інструктора, тренера, судді, консультанта.

Слід зазначити, що моделювання реальних ситуацій спілкування можливе лише за умови створення позитивної емоційної атмосфери на заняттях з іноземної мови. Завданням викладача є тепер не безкінечне виправлення помилок, а створення позитивної атмосфери спільної пошукової діяльності, організація рольових ігор, навчання з використанням групових і парних видів роботи, змагань, конкурсів тощо. [2, 108]. Тож варто пам'ятати про правильний настрій та обстановку на занятті.

Таким чином, перехід до колективних та інтенсивних способів навчання на занятті з іноземної мови і, зокрема, за рахунок впровадження в освітню практику проблемно-ситуативного навчання і близьких за типом організації і впливу на учня активних методів навчання допоможе студентам успішно засвоювати знання в сучасних умовах. Застосування методики ситуативного моделювання сприяє творчому спілкуванню, набуттю навичок співпраці в колективі та формуванню відчуття відповідальності за виконання завдань, вмінню будувати аргументовану відповідь, ефективному та швидкому засвоєнню лексичного та граматичного матеріалу. Студенти у випадку навчання з проблемно-ситуативним підходом мають можливість потренувати практичне застосування знань у певних ситуаціях (наближених до реальних), а викладач може зробити акцент на викладі матеріалу, що знадобиться їх у майбутній професійній діяльності.

Література

1. Вербицкий А.А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход / А.А. Вербицкий. – М., 1991.– 207 с.
2. Гришкова Р.О. Формування іншомовної соціокультурної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей Монографія./ Р.О. Гришкова. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2007. – 424с.
3. Пивкин Сергей Дмитриевич. Проблемно-ситуативное обучение как способ моделирования профессионально-ориентированной подготовки менеджера в техническом вузе: диссертация кандидата педагогических наук: 13.00.08/ Пивкин Сергей Дмитриевич. – Казань, 2000. – 268 с.
4. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Науково-методичний посібник / О.І. Пометун, Л.В. Пироженко. За ред. О.І. Пометун. – К.: А.С.К., 2004. – 192 с.
5. Ситуативное моделирование [Электронный ресурс]. – Режим доступа:http://zicerino.com/azbuka/situ_model.pdf
6. Сластенин В.А. Педагогика. Учебное пособие для студентов высших педагогических учебных заведений / В. А. Сластенин, И. Ф. Исаев, Е. Н. Шиянов; Под ред. В.А. Сластенин. – М.: Издательский центр "Академия", 2007. – 576 с.